

10. తుమ్ములు

ప్రతి మనిషికి తుమ్ములు వస్తాయి, పుట్టిన బిడ్డలకు సయితం తుమ్ములు వస్తాయి. తుమ్ముల కారణంగా మనిషి తల భారం కూడా తగ్గుతుంది. శరీరంలో నూతన ఉత్తేజం కూడా కనిపిస్తుంది. కొందరైతే అదే పనిగా ముక్కుపొడికి అలవాటు పడి తుమ్ముతుంటారు. ఒకవేళ తుమ్ములు రాకపోతే ముక్కులో గుడ్డపేలిక దూర్చి మరీ తుమ్ముతుంటారు. కొంతమందికి జలుబు చేస్తే తుమ్ములు వస్తాయి. కొంత మంది ప్రజలకు అలర్జి కారణంగా కూడా తుమ్ములు వస్తుంటాయి.

మన సమాజంలో కొంతమంది ప్రజలు తుమ్ముల విషయంలో మూఢ నమ్మకాలకు మూఢ విశ్వాసాలకు గురికాబడి లేనిపోని అపోహలు పెంచుకున్నారు. ఎవరైనా బయటకు బయలుదేరేటప్పుడు ఇతరులు తుమ్మితే లేక స్వయంగా అతనే తుమ్మితే అపశకునంగా భావించి ఇంట్లోకి తిరిగి వచ్చి కొద్ది సేపు కూర్చుని తరువాత బయలుదేరుతారు. కొంతమంది ప్రజలు ఇంటి గుమ్మమున నిలబడి తుమ్మితే ఇంటి గుమ్మంపై నీళ్ళు చల్లుతారు. ఇలా అనేక విధమైన నమ్మకాలు కొంతమంది ప్రజలలో విస్తరించి ఉన్నాయి.

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:

“తుమ్మిన తరువాత ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని చెప్పితే, దానిని విన్న ప్రతి ముస్లిం తుమ్మినవాడికి జవాబు ఇవ్వాలి.”¹

హజ్రత్ ఇమామ్ ఖుర్తుబీ (రహ్మా) గారు ఇలా వ్యాఖ్యానించారు:

ఈ హదీసు ద్వారా తుమ్మిన వ్యక్తి అతని ముందున్నవారు వినేటట్లు (అల్ హమ్దులిల్లాహ్) పదాలను చెప్పాలి. ఎందుకంటే, ఆ పదాలను విన్నవారు విధిగా జవాబు ఇవ్వాలి.

హజ్రత్ ఇబ్ను ఉసైమీన్ (రహ్మా) ఇలా తెలియజేశారు: తుమ్మిన వ్యక్తి చెప్పే పదాలను (అల్ హమ్దులిల్లాహ్) ఇతరులు వినేటట్లు చెప్పాలి.

తుమ్ము ఘనత

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ప్రవక్త ముహమ్మద్

ముస్లిం వ్యవహారాలైతి

(సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ وَيَكْرَهُ التَّائِبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَحَقَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمْعُهُ أَنْ يُسَمِّئَهُ وَأَمَّا التَّائِبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ).

“అల్లాహ్ తుమ్ములను ఇష్టపడతాడు. ఆవలింతను అయిష్టపడుతాడు. మీరు తుమ్మినప్పుడు ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అనాలి. దానిని విన్న ప్రతి ముస్లిం తుమ్మిన వారికి జవాబు ఇవ్వాలి.”²

హజ్రత్ ఇబ్ను ఉస్సైమిన్ (రహ్మ) ఇలా తెలియజేశారు: అల్లాహ్ తుమ్ములను ఎందుకు ఇష్టపడతాడంటే, తుమ్మిన వ్యక్తి బాగా హుషారుగా ఉంటాడు. అల్లాహ్ హుషారుగా ఉన్న వ్యక్తిని ఇష్టపడతాడు. ఎందుకంటే, ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:

“(الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَفِي كُلِّ خَيْرٍ...)”
విశ్వాసి బలహీనుడైన విశ్వాసి కంటే మేలైనవాడు మరియు అల్లాహ్ కు ఎంత గానో ఇష్టమైనవాడు. ప్రతి ఒక్కరిలోను మేలు ఉన్నది...”³

ఒక వ్యక్తికి తుమ్ములు వచ్చాయంటే అతను ఎంతగానో చురుకుగా హుషారుగా ఉన్నాడని అర్థం. అందుకనే తుమ్ములంటే అల్లాహ్ కు ఇష్టమైనవి. తుమ్మిన వ్యక్తి ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని అల్లాహ్ కు కృతజ్ఞతలు తెలుపవలెను. అల్లాహ్ కు కృతజ్ఞతలు చెల్లించేవాళ్ళే ప్రియమైన దాసులు.

తుమ్మినప్పుడు పలికే పదాలు

1. మీరు తుమ్మిన తరువాత (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని అనండి.⁴
2. మీరు తుమ్మిన తరువాత (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ) ‘అల్ హమ్దులిల్లాహి అలా కుల్లి హాలిన్’ అని పలకండి.⁵
3. మీరు తుమ్మిన తరువాత (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ‘అల్ హమ్దులిల్లాహి రబ్బిల్ ఆలమీన్’ అని పలకండి.⁶
4. హజ్రత్ రిఫాఅ బిన్ రాఫె (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ఒకరోజు నేను

ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) వెనుక నమాజు చేశాను. అప్పుడు నాకు తుమ్ము వచ్చింది. నేను ఇలా :

(اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ فِىْهِ مَبَارَكًا عَلَيْهِ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا وَيَرْضٰى)

“అల్ హమ్దులిల్లాహి హమ్దున్ కసీరన్ తయ్యిబన్ ముబారకన్ ఫీహ్, ముబారకన్ అలైహి కమా యుహిబ్బు రబ్బునా వ యర్దా” అని అన్నాను.⁷

తుమ్మేటప్పుడు మెల్లగా తుమ్మాలి

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) తుమ్మేటప్పుడు తమ చేతిని లేక చేతి గుడ్డను తమ ముఖంపై అడ్డుపెట్టుకుని శబ్దం చిన్నగా వచ్చేటట్లు తుమ్మేవారు.⁸

నమాజు చేస్తుండగా తుమ్మినప్పుడు ఏం చేయాలి?

నమాజు చేస్తుండగా తుమ్మినప్పుడు ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని ఇతరులు వినేటట్లుగా చెప్పవచ్చును. ఈ విషయాన్ని ధర్మపండితులు ఏకీభవించారు. వారిలో సహాబీయులందరూ, తాబయీన్లు మరియు ఇమామ్ అహ్మద్ బిన్ హమ్బల్, ఇమామ్ నఫ్ఝీ, ఇమామ్ ఇబ్ను తైమియా మరియు ఇబ్ను ఉసైమీన్ (రహ్మాతుల్లాహి అలైహి అజ్మహున్) ఇంకా ‘లజ్నత్తుద్ దాయిమా’ అనే (ఫత్వాలు జారీచేసే మహత్తరమైన మహా కూటమి, సౌదియా అరేబియా) అభిప్రాయం కూడా ఇదే.

హజ్రత్ రిఫాఅ బిన్ రాఫి (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ఒక రోజు నేను ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) వెనుక నమాజు చేశాను. అప్పుడు నాకు తుమ్ము వచ్చింది. ఆ తరువాత నేను :

(اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ فِىْهِ مَبَارَكًا عَلَيْهِ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا وَيَرْضٰى)

“అల్ హమ్దులిల్లాహి హమ్దున్ కసీరన్ తయ్యిబన్ ముబారకన్ ఫీహ్, ముబారకన్ అలైహి కమా యుహిబ్బు రబ్బునా వ యర్దా” అని చదివాను.

ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) నమాజు ముగించిన తరువాత ప్రజల వైపు తిరిగి ఇలా అన్నారు:

(قَالَ رَأَيْتُ بِضْعَةَ ثَلَاثِينَ مَلَكًا يَدْرُسُونَهَا أَهْلُكُمْ لَهَا أَجْرًا) “ముప్పయి దైవదూతల కంటే ఎక్కువగా ముందు (ఆ పదాల పుణ్యాలను) నేను రాస్తాననీ పోటీ పడుతుండగా చూశాను.”⁹

కొందరు హజ్రత్ ఇమామ్ ఇబ్ను ఉస్సైమిన్ (రహ్మా) గారిని నమాజు చేస్తుండగా తుమ్మినట్లయితే (అల్ హమ్దులిల్లాహి) చెప్పవచ్చునా అని ప్రశ్నించారు? అప్పుడు ఆయన ‘అవును’ చెప్పవచ్చుననీ సమాధానమిచ్చారు.

తరువాత ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) హదీసు ఆధారంగా ఇలా ప్రస్తావించారు. హజ్రత్ ముఅవియా బిన్ హకమ్ (రజియల్లాహు అన్హు) మరియు ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) నమాజుకై నిలబడ్డారు. అప్పుడు ఒక వ్యక్తి తుమ్మినాడు. అతను ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని చెప్పాడు....”¹⁰

తుమ్మినవాడు అల్ హమ్దులిల్లాహ్ అంటే విధిగా దానికి జవాబు పలకాలి

హజ్రత్ ఇబ్ను దఖీఖ్ అల్ ఈద్, నాసిరుద్దీన్ అల్బాని, ఇబ్ను ఉస్సైమిన్ (రహ్మా) మరియు ధర్మ గురువులందరి అభిప్రాయం:

“తుమ్మినవారు ‘అల్ హమ్దులిల్లాహ్’ అని చెప్పితే, దానిని విన్నవారు విధిగా (యర్హముకల్లాహ్) అని బదులు చెప్పాలి.”

హదీసులలో ఏ పదాలైతే ప్రచురించబడి ఉన్నాయో తుమ్మినప్పుడు ఆ పదాలనే చదవాలి. తమ ఇష్టానుసారంగా ఇతర పదాలు కలిపి వేరే దుఆలు చదవ కూడదు.

ఒక వ్యక్తి మూడు మార్లకంటే ఎక్కువగా తుమ్మినప్పుడు ఎలా బదులివ్వాలి

మూడు మార్లకంటే ఎక్కువగా ఒక వ్యక్తి తుమ్మితున్నట్లయితే ఆ వ్యక్తికి మూడు మార్లు మాత్రమే జవాబు ఇవ్వాలి. దానికంటే మించి జవాబు ఇవ్వనక్కర లేదు. ఎందుకంటే, హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు.

(إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْمُئِهِ جَلِيلًا فَإِنْ زَادَ عَلَى ثَلَاثَ فَهُوَ مَرْكُومٌ وَلَا يَسْمُئُ بَعْدَ ذَلِكَ).

“ఎవరైనా మీ ముందు తుమ్మితే అప్పుడు అక్కడుండేవారు (యర్హము కల్లాహ్) అని చెప్పండి. ఒకవేళ జలుబు పట్టిన వ్యక్తి మూడు మార్లకంటే ఎక్కువగా తుమ్మితే, మీరు మూడు మార్ల కంటే ఎక్కువగా జవాబు ఇవ్వకండి.”¹¹

మరొక ఉల్లేఖన ప్రకారం: “తుమ్మలు ఒకసారి, రెండుసార్లు మరియు మూడు సార్లు, అంతకంటే మించినట్లయితే అది జలుబుగా భావించండి.”¹²

హజ్రత్ సల్మా బిన్ అకూఅ (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, ఒకరోజు ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఉండగా నేను కూడా అక్కడే ఉన్నాను. అప్పుడు ఒక వ్యక్తి తుమ్మినాడు. జవాబుగా ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) : ‘యర్హముకల్లాహ్’ అని అన్నారు.

అతను : రెండోసారి తుమ్మినాడు, మరలా ‘యర్హముకల్లాహ్’ అని అన్నారు.

అతను : మూడవసారి తుమ్మినాడు, అప్పుడు ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) : “నీకు జలుబు పట్టింది.” అని అన్నారు.¹³

‘యర్హముకల్లాహ్’ అని చెప్పిన వారికి తుమ్మినవాడు జవాబు ఇవ్వాలి

ఆ జవాబు అనేక పదాలుగా హదీసు గ్రంథాలలో ప్రచురించబడి ఉన్నాయి, అవి ఇలా ఉన్నాయి:

1. يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ ‘యగ్ఫిరుల్లాహు అనా వలకుమ్’ అని చెప్పాలి.¹⁴
2. يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ ‘యహ్దీకుముల్లాహు వ యుస్లిహ్ బాలకుమ్’¹⁵
3. హజ్రత్ ఇబ్ను అబ్బాస్ (రజి) ఇలా చెప్పేవారు.

عَافَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ مِنَ النَّارِ وَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ ‘అఫానల్లాహు వ ఇయ్యాకుం మినన్ నారి, వ యర్హముకల్లాహు’¹⁶

ముస్లిం వ్యవహారాలై

4. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ ఇబ్ను ఉమర్ (రజియల్లాహు అన్హు) ఇలా చెప్పేవారు.
 يَغْفِرُ اللَّهُ لِي وَ لَكُمْ 'యగ్ఫిరుల్లాహు లీ, వ లకుమ్'¹⁷
5. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ ఇబ్ను ఉమర్ (రజియల్లాహు అన్హు) ఇలా చెప్పేవారు.
 يَرْحَمُنَا اللَّهُ وَ لِإِيَّاكُمْ وَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَ لَكُمْ 'యర్హమ్నల్లాహు వ ఇయ్యాకుమ్ వ ఇయాకుమ్' అనా వ లకుమ్'¹⁸

తుమ్మినవారు 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' చెప్పకపోతే జవాబు ఇవ్వనక్కర లేదు

హజ్రత్ అబూ మూసా అల్ అష్అరీ (రజియల్లాహు అన్హు) కథనం, నేను ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రకటించినట్లు ఇలా విన్నాను:
 (إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمَّتْهُ فَإِنْ لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ فَلَا تُشَمِّتُوهُ).
 కైనా తుమ్మలు వస్తే 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' చెప్పితే, మీరు దానికి జవాబు ఇవ్వండి.
 ఒకవేళ 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' చెప్పకపోతే, మీరు జవాబు ఇవ్వకండి."¹⁹

(عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: عَطَسَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلَانِ فَشَمَّتْ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ فَقَالَ الَّذِي لَمْ يُشَمِّتْهُ عَطَسَ فَلَانِ فَشَمَّتْهُ وَعَطَسَتْ أُنَا فَلَمْ تُشَمِّتْنِي قَالَ إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللَّهَ وَإِلَيْكَ لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ).

హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజియల్లాహు అన్హు) ఇలా తెలియజేసారు.
 ఇద్దరు వ్యక్తులు ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఉండగా తుమ్మి నారు, వారిలో ఒకడు 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' అని చెప్పాడు, రెండో వ్యక్తి చెప్పలేదు.

ఆ రెండో వ్యక్తి : ప్రవక్త (స) గారిని ఇలా ప్రశ్నించాడు: "మీరు 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' అని పలికిన వ్యక్తికి (యర్హమ్ముకల్లాహ్) అని జవాబు ఇచ్చారు. నేను తుమ్మితే మీరు నాకు జవాబు ఇవ్వలేదు?

దానికి ప్రవక్త (స) గారు ఇలా సమాధానమిచ్చారు: అతను (అల్ హమ్దు లిల్లాహ్) అని అన్నాడు. నీవు 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' అని చెప్పలేదు."²⁰

స్త్రీలు, పురుషులు

తుమ్ముల జవాబు పరస్పరం చెప్పుకోవచ్చు. ఇస్లామీయ షరీఅత్ ప్రకారం

ప్రతి విధానం స్త్రీల కొరకు, పురుషుల కొరకు వర్తిస్తాయి. కాని స్త్రీల కొరకు వేరే విధానం ప్రత్యేకిస్తే తప్ప.

ఇక్కడ కూడా స్త్రీలకు ప్రత్యేకించే విధానం లేదు. కాబట్టి వారు కూడా పురుషుల వలే తుమ్ములకు జవాబు ఇవ్వాల్సి.

ఒకవేళ పరస్త్రీలకు బదులిస్తే లేక స్త్రీలు పరపురుషులకు బదులిస్తే లేనిపోని ఆశలు లేక శంకలు వారిలో జనించే అవకాశం ఉంటే పరస్పరం తుమ్ములకు జవాబులు చెప్పుకోవలసిన అవసరం లేదు.

1. (సహీహ్ బుఖారీ : 5755)
2. (సహీహ్ బుఖారీ : 5755)
3. (సహీహ్ ముస్లిం : 4816)
4. (సహీహ్ బుఖారీ : 5755)
5. (సహీహ్ అబూదావూద్ : 5033, సహీహ్ తిర్మిజీ : 2741)
6. (సహీహ్ అదబుల్ ముఫ్రద్ లిల్ బుఖారీ : 934 / 719, తబ్రానీ, హాకిమ్)
7. (సహీహ్ అబూదావూద్ : 773, సహీహ్ తిర్మిజీ : 404)
8. (సహీహ్ అబూదావూద్ : 5029)
9. (సహీహ్ అబూదావూద్ : 770, సహీహ్ తిర్మిజీ : 404)
10. (సహీహ్ ముస్లిం : 836, సహీహ్ అబూదావూద్ : 930)
11. (ఇబ్ను సున్నీ, సిల్సిలతుస్ సహీహ్ : 1330)
12. (సహీహ్ అదబుల్ ముఫ్రద్ లిల్ బుఖారీ : 939 / 722)
13. (సహీహ్ తిర్మిజీ : 2743)
14. (సహీహ్ అల్ జామే అస్సగీర్: 688, తబ్రానీ)
15. (సహీహ్ బుఖారీ : 5756)
16. (సహీహ్ అదబుల్ ముఫ్రద్ లిల్ బుఖారీ : 929 / 714)
17. (సహీహ్ అదబుల్ ముఫ్రద్ లిల్ బుఖారీ : 934 / 719)
18. (అదబుల్ ముఫ్రద్ : 933 / 718)
19. (సహీహ్ ముస్లిం : 5308)
20. (సహీహ్ ముస్లిం : 5307)

